NEMAITONIŲ (KAIŠIADORIŲ RAJ.) PILKAPIŲ TYRINĖJIMAI 1970 M.

EUGENIJA BUTĖNIENĖ

Lietuvos TSR Istorijos-etnografijos muziejus 1970 m. kasinėjo Kaišiadorių rajone Nemaitonių kaimo pilkapyną. Šis pilkapynas buvo dirbamame lauke ir labai smarkiai apardytas. Geriau išlikęs tiktai vienas pilkapis, kiti keturi daugiau ar mažiau suardyti, ariant lauką.

Pilkapiai, atrodo, nėra vienalaikiai. Vienuose pilkapiuose mirusieji laidoti nedeginti, kituose sudeginti.

Apie Nemaitonių pilkapyno laidoseną galima spręsti, remiantis gerai išlikusio pilkapio Nr. 3 kasinėjimais. Šis pilkapis buvo gana didelis — 12—13 m skersmens ir apie 1 m aukščio. Pilkapio paviršiuje buvo matyti paskirų akmenų, o, nuėmus velėną, pasirodė jų daugybė, akmenys sudarė beveik ištisą grindinį. Galimas daiktas, kad dalis grindinio buvo nuardyta. Grindiniui naudoti 20—40 cm skersmens akmenys. Pilkapio pagrindo pakraščiu iš didesnių akmenų buvo sukrautas vainikas. Pilkapio sampilas piltas iš aplinkinės molingos žemės. Sampile buvo šiek tiek degėsių.

Kapui pilkapio centre buvo iškasta keturkampė — 3×1,4 m dydžio duobė. Jos gylis nuo buvusio žemės paviršiaus — 50 cm, o nuo pilkapio sampilo viršaus — 150 cm. Degėsių buvo visame duobės sampile, tačiau ypač gausu jų buvo duobės dugne. Mirusiojo griaučiai visai sunykę, tačiau, sprendžiant pagal įkapes, mirusysis buvo paguldytas galva į šiaurę. Įkapės irgi labai sunykusios. Kiek geriau išlikusi dalis geležinio plataus peilio ir geležine ovalinė diržo sagtis. Lankinės žalvarinės segės išlikusi tik spiralė ir jos auguoninės galvutės. Iš geležinio antskydžio likę tik maži fragmentėliai. Visos įkapės koncentravosi duobės centre ir buvo 110×50 cm dydžio plote.

Kapo duobės galai buvo primesti gana didelių akmenų (20—40 cm skersmens). Šiauriniame gale jų buvo aštuoni, o pietiniame net vienuolika. Akmenys sumesti be tvarkos, po jais ir tarp jų buvo gausu degėsių. Akmenys ir viename, ir kitame duobės gale užėmė maždaug po pusę metro ir tarp jų buvo likęs tik apie 2 metrų tarpas, kuriame ir rasti griaučių pėdsakai bei įkapės.

Užpylus kapo duobę, viršuje buvo sudėtas akmenų vainikas. Akmenų vainikas apie kapo duobę ypač tvarkingas buvo vaka-

rinėje dalyje. Apdėjus kapo duobę akmenimis, buvo supiltas pats pilkapio sampilas, kuris savo ruožtu dar buvo apdėtas akmenų vainiku, o paviršius išgrįstas akmenimis.

Pilkapyje Nr. 2 irgi buvęs griautinis kapas. Tik šis pilkapis buvo visai nuartas, ir mirusiojo likę tik koju kaulai. Jokių įkapių nerasta.

Pilkapis Nr. 4 buvo, matyt, kiek vėlyvesnis, nes jame rasta degintinio kapo likučiai. Ir šis pilkapis buvo smarkiai nuartas. Jis irgi apdėtas akmenų vainiku ir turėjęs akmenų grindinį paviršiuje.

Sprendžiant pagal laidoseną ir negausias įkapes, Nemaitonių pilkapyną galima datuoti V—VIII a.

TAURAPILIO PILKAPIŲ (UTENOS RAJ.) KASINĖJIMAI 1970 IR 1971 METAIS

ADOLFAS TAUTAVIČIUS

Apie 4 km nuo Tauragnų miestelio, Tauragno ežero pietiniame krante, yra plačiai žinomas didelis Taurapilio piliakalnis ir šalia jo nedidelis kaimelis. 300—400 m į pietryčius nuo piliakalnio ant dviejų gretimų kalvų yra buvusių pilkapių žymės. Nors pilkapiai buvo netoli plačiai žinomo piliakalnio, bet liko nepažymėti nei F. Pokrovskio, nei P. Tarasenkos sudarytuose archeologiniuose žemėlapiuose. Seniausias žinias apie šiuos pilkapius paliko J. Šnapštys-Margalis, kuris 1910 m. aplankė Taurapilio pilkapynus ir kasinėjo keletą pilkapių, o radinius atsiuntė Lietuvių mokslo draugijai[1]. Jau tuo metu dalis pilkapių buvo ariami, kituose kasami bulviarūsiai, vainikų akmenys naudojami pastatų pamatams ir kitiems ūkiniams reikalams.

1970 m. žvalgomosios ekspedicijos metu apžiurėti pilkapių likučiai. Ant žemesnės vakarinės kalvelės rasta 6 ar 7 pilkapių vietos — išlikusios akmenų vainikų dalys, arimo išskleistų sampilų nežymios dalys. Ant gretimos — toliau į pietryčius esančios didelės kalvos buvo dar 4—5 pilkapių pėdsakai gana dideliame plote. Be to, čia keliose vietose buvo matyti paskiri išversti akmenys, tarsi buvusių pilkapių akmenų vainikų likučiai. Ši pilkapyno dalis 1969 m. buvo užsodinta mišku.

Pagal pasakojimus, pilkapių buvę daug daugiau. Juos ne kartą kasinėję apylinkių vyrai. Pilkapiai buvę daug metų ariami, jų vainikų akmenys visą laiką naudojami įvairiems ūkiniams

[1] **Šnapštis**, Mūsų piliakalniai,— „Viltis", 1910 lapkr. 10 (21)